

آموزش مهارت‌های تفکر انتقادی

پرورش مهارت‌های شناختی کودکان ۹ تا ۱۲ ساله

تالیف:

کاترین دلامین

جیل اسپرینگ

ترجمه:

دکتر مرتضی بختیاروند

دکتری علوم تربیتی از دانشگاه علامه طباطبائی

سکینه شریفاتی

دانشجوی دکتری تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی

ویراستار علمی:

دکتر مرتضی بختیاروند

ویراستار ادبی:

سکینه شریفاتی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سرشناسه	: دلامین، کاترین Delamain, Catherine
عنوان و نام پدیدآور	: آموزش مهارت‌های تفکر انتقادی: پرورش مهارت‌های شناختی کودکان ۹ تا ۱۲ ساله / نویسنده‌گان کاترین دلامین، جیل اسپرینگ؛ مترجمان مرتضی بختیاروند، سکینه شریفاتی؛ ویراستار علمی مرتضی بختیاروند؛ ویراستار ادبی سکینه شریفاتی.
مشخصات نشر	: تهران: آوای نور، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری	: ۱۷۶ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۹۴۲-۵
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: عنوان اصلی: Teaching critical thinking skills : an introduction for children aged ۹-۱۲
یادداشت	: کتاب حاضر اولین بار تحت عنوان " آموزش مهارت‌های تفکر انتقادی به کودکان : مقدمه‌ای برای کودکان ۹ تا ۱۲ سال" با ترجمه نسا البوعیش توسط انتشارات روزاندیش در سال ۱۴۰۰ ترجمه و فیبا دریافت کرده است. آموزش مهارت‌های تفکر انتقادی به کودکان : مقدمه‌ای برای کودکان ۹ تا ۱۲ سال. پرورش مهارت‌های شناختی کودکان ۹ تا ۱۲ ساله.
عنوان دیگر	: تفکر انتقادی -- راهنمای آموزشی (ابتدایی)
عنوان دیگر	: Critical thinking -- Study and teaching (Elementary)
موضوع	: سواد اطلاعاتی -- راهنمای آموزشی (ابتدایی)
شناسه افزوده	: Information literacy -- Study and teaching (Elementary)
شناسه افزوده	: اسپرینگ، جیل Jill, Spring
	: ۱۳۴۰

آموزش مهارت‌های تفکر انتقادی

پرورش مهارت‌های شناختی کودکان ۹ تا ۱۲ ساله

تالیف: کاترین دلامین - جیل اسپرینگ

ترجمه: دکتر مرتضی بختیاروند - سکینه شریفاتی

ویراستار علمی: دکتر مرتضی بختیاروند

ویراستار ادبی: سکینه شریفاتی

ناشر: آوای نور

صفحه‌آرا: فاطمه حامدی

چاپ: اول ۱۴۰۱

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۹۴۲-۵

نشانی: تهران، میدان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهید وحید نظری، پلاک ۹۹، طبقهٔ

دوم، تلفن: ۶ و ۶۶۹۶۷۳۵۵، شماره: ۶۶۴۸۰۸۸۲

همهٔ حقوق برای ناشر و مترجم محفوظ است. قیمت ۱۸۵۰۰۰ تومان

آموزش مهارت های انتقادی

منبع آموزشی پیش روی، با رویکردی عملی و کاربردی طراحی شده است تا به کودکان ۹ تا ۱۲ ساله ابزارهای اساسی مورد نیاز برای به چالش کشیدن اطلاعات متناقض را که ممکن است در زندگی روزمره با آن ها مواجه شوند، ارائه دهد. با افزایش تعامل و بهره‌وری نسبت به فناوری اطلاعات و رسانه های اجتماعی نوین و بسیاری موارد دیگر، کودکان به طور فزاینده ای در معرض اطلاعات گمراه کننده ای قرار می گیرند که می تواند به طور جدی بر جهان بینی و عزت نفس آن ها تأثیر بگذارد. هرچه زودتر به آن ها کمک شود تا با نگاهی انتقادی به برخی از این مسائل و مطالب نزدیک شوند، بهتر می توانند قضاوت مستقلی داشته باشند و در برابر متقاعد شدن نادرست و فریب خوردن مقاومت کنند.

ویژگی های کلیدی این کتاب عبارتند از:

- متون کوتاه و طراحی شده به منظور ارائه فرصت در بررسی و کنکاش انتقادی، متونی که به عنوان نکات مورد بحث با افراد، گروه ها یا کل کلاس های مدرسه نوشته شده اند.
 - موضوعاتی که هفت حوزه تفکر انتقادی را پوشش می دهند و با توجه به سطح دشواری شان چینش و طبقه بندی شده اند که شامل یافتن تناقضات^۱، تشخیص سوگیری^۲ (تعصبات و یک جانبه گری) و اخبار جعلی^۳ می باشند.
 - سؤالات کمکی و پرسش های کوتاه معلم پس از متن^۴ و همچنین منابع قابل تکثیر^۵ (کپی) بدون پرسش های بعد از متن
- توانایی پرسش و ارزیابی اطلاعات مهارتی ضروری در زندگی و همچنین مهارتی کلیدی برای یادگیری آکادمیک است، اما همچنان یکی از چالش برانگیزترین جنبه ها در آموزش درک و فهم مطالب می باشد. کتاب پیش روی، منبعی حیاتی برای والدین،

1 contradictions

2 detecting bias

3 Fake news

4 prompts

5 photocopyable

معلمان، آموزگاران، مربیان مهد کودک و پیش دبستانی، دستیاران آموزشی و سایر متخصصانی است که به دنبال توسعه مهارت‌های تفکر انتقادی دانش آموزان و کودکان خود می‌باشند.

درباره نویسندگان

کاترین دیلامین^۱ درمانگر بازنشسته گفتار و زبان می باشد. دامنه ی تنوع شغل های او شامل کار در یک واحد شنوایی شناسی^۲ تا آموزش فرزندان نیروهای مسلح در خارج از کشور بوده است. یک سال را صرف بازدید از بخش های گفتار و زبان درمانی در دانشگاه ها و بیمارستان های آمریکا کرد. آخرین پست او شامل مدیریت کودکان با طیف وسیعی از نیازها در مرکز جامع خدماتی درمانی گفتار و زبان بود، جایی که او همچنین بخشی از یک تیم پیشگام ارزیابی اختلالات طیف اوتیسم^۳ بوده است. پس از بازنشستگی، او با همکاری یک روانشناس ارشد تربیتی به معلمان در مورد چگونگی حمایت از کودکان دارای مشکلات ارتباطی در مدارس معمولی و خاص، آموزش می داد.

جیل اسپرینگ^۴ درمانگر بازنشسته گفتار و زبان است که در زمینه اختلال گفتار و زبان کودک و اختلال طیف اوتیسم تخصص دارد. پس از کسب صلاحیت علمی در سال ۱۹۷۲، او در محیط های درمانی مختلف اطفال^۵، از جمله کلینیک های اجتماعی^۶، مراکز ارزیابی^۷، گروه های بازی موقعیتی^۸ و مدارس معمولی^۹ کار کرد. از سال ۱۹۹۶ تا ۲۰۱۴ در واحدهای زبان تخصصی وابسته به مدارس معمولی مشغول بود و دو سال را صرف مدیریت یکی از این واحدها کرده است. قبل از بازنشستگی در ژانویه ۲۰۱۶، مسئول هماهنگی خدمات پشتیبانی برنامه ارتباطی کمیسیون (در دستور کار قرار گرفته شده) آموزش و پرورش^{۱۰} برای کودکان با مشکلات پیچیده گفتاری، زبانی و ارتباطی بود. او همچنین به عنوان عضوی از تیمی متشکل از چندین متخصص علوم مختلف^{۱۱} که

1 Catherine Delamain

2 audiology

3 autistic spectrum disorders

4 Jill Spring

5 pediatric settings

6 community clinics

7 assessment centres

8 opportunity playgroups

9 mainstream schools

10 Education Commissioned Communication Plan

11 multi-disciplinary team

مسئول ارزیابی و تشخیص^۱ اختلالات طیف اوتیسم در وست دورسیت^۲ بودند، مشغول به انجام وظیفه بوده است.

1 assessment and diagnosis
2 West Dorset

فهرست مطالب

پیش‌گفتار.....	۹
مقدمه.....	۱۰
نحوه استفاده از این کتاب.....	۱۱

فصل اول

یافتن تناقضات.....	۱۷
استفاده از تجربه ی زندگی به منظور تفکر انتقادی.....	۳۱
سؤال پرسیدن.....	۴۳

فصل دوم

تجزیه و تحلیل آگهی‌های تبلیغاتی.....	۶۵
پیشنهاد گزینه های جایگزین.....	۸۱
ادعاهای چالش برانگیز.....	۹۳
تشخیص سوگیری و تعصب.....	۱۰۹

فصل سوم

سبد شانس.....	۱۲۳
---------------	-----

متون دانش آموزی

یافتن تناقضات.....	۱۳۷
استفاده از تجربه زندگی به منظور تفکر انتقادی.....	۱۴۳
سؤال پرسیدن.....	۱۴۹
تجزیه و تحلیل آگهی‌های تبلیغاتی.....	۱۵۵
پیشنهاد گزینه های جایگزین.....	۱۶۱
ادعاهای چالش برانگیز.....	۱۶۵
تشخیص سوگیری و تعصب.....	۱۶۷
سبد شانس.....	۱۷۳

پیش‌گفتار

کتاب حاضر در واقع حرکتی را به قصد خلق و توسعه رویکردی انتقادی نسبت به اطلاعات آغاز می‌کند که به طور فزاینده‌ای در دنیای فناوری و رسانه‌های اجتماعی ما اهمیت دارد. نویسندگان به عنوان گفتار درمانگر^۱ و زبان‌درمانگر^۲ با تجربه، کتاب‌های پیشین خود را با هدف توسعه مهارت‌های استنتاجی^۳ که یکی از مهارت‌های زیربنایی تفکر انتقادی می‌باشد، به رشته تحریر درآورده بودند. کتاب پیش روی، مجموعه نمونه‌هایی از موقعیت‌های واقعی زندگی و متون نوشتاری را ارائه می‌دهد، که می‌توانند در معرض تحلیل انتقادی^۴ قرار گیرند. هر مثال با سؤالاتی همراه است، که به منظور راهنمایی کودک به سمت مقابله و مقایسه کردن اظهارات و ادعاهای چالش برانگیز طراحی شده است. چنین فعالیت‌هایی براساس میزان دشواری^۵ درجه بندی شده‌اند، به گونه‌ای که جمعیت هدف آن‌ها کودکان سنین ۹ تا ۱۲ سال مشغول به تحصیل در مقطع ابتدائی می‌باشد. انجام فعالیت‌های مذکور زمان کمی نیاز دارد، هیچ امکانات و تجهیزاتی لازم نیست و می‌توان از آن‌ها برای تنها یک کودک، گروه‌های کوچک یا گروه‌های بزرگ‌تر یا کل کلاس‌های آموزشی استفاده کرد. همچنین می‌توان آن‌ها را برای استفاده کودکانی که مهارت‌های زبانی^۶ یا سواد خواندن و نوشتن^۷ محدودی دارند، تغییر داد. امیدواریم کتاب حاضر ابزار مفیدی در پی ریزی پایه‌های تفکر انتقادی بزرگسالان آینده باشد.

کتاب آموزش مهارت‌های تفکر انتقادی فعالیت‌هایی را با استفاده از موارد زیر ارائه

می‌دهد:

- مجموعه‌ای از توصیفات موقعیت‌های روزمره زندگی و نمونه‌هایی از متون نوشتاری.
- سؤالات پیشنهادی به منظور مقایسه، مقابله و به چالش کشیدن اظهارات و بیانات دیگران.

-
- 1 speech therapist
 - 2 language therapists
 - 3 inferential skills
 - 4 critical analysis
 - 5 Difficulty level
 - 6 language skills
 - 7 literacy skills

مقدمه

تفکر انتقادی عبارت است از تحلیل و ارزیابی عینی یک موضوع به منظور قضاوت در مورد آن. میزانی که یک فرد می تواند چنین قضاوتی داشته باشد به دانش جهانی و تجربه زندگی او بستگی دارد و چنین مهارتی شامل مهارت های مقایسه و تضاد است. همچنین شامل قدرت حافظه و توانایی استنتاج است، در حالی که یک قضاوت معتبر نیازمند رویکردی بی طرفانه است. تفکر انتقادی مهارتی سطح بالا در سنین بالاتر می باشد، با این وجود نشان داده شده است که کودکان شش یا هفت ساله در محدوده‌ی تجربه و توانایی‌های زبانی خود قادر به انجام آن می باشند.

کودکان از سنین پایین در معرض دنیایی پر از اطلاعات مشکوک و ناسازگار قرار می گیرند. زمانی که کودکان می توانند به خوبی بخوانند، با تبلیغات تحت فشار، گزارش های بدون پشتوانه یا گمراه کننده و رسانه های اجتماعی که می تواند احساسات و عزت نفس آنها را به بازی بگیرند، بمباران می شوند. هرچه زودتر به آنها کمک شود تا با نگاهی انتقادی به برخی از این مطالب نزدیک شوند، بهتر می توانند قضاوت مستقلی داشته باشند و همزمان با بزرگ تر شدن و رشد کردن در برابر متقاعد و توجیه شدن نادرست، مقاومت کنند. رویکرد تفکر انتقادی پس از ایجاد و رشد، در زندگی آنها باقی خواهد ماند و با گسترش دانش و افق دید آنها توسعه خواهد یافت. کتاب حاضر در تلاش است تا ابزارهای اساسی به منظور به چالش کشیدن برخی از اطلاعات متناقض که ممکن است کودکان در زندگی روزمره با آنها مواجه شوند، را در اختیار شان قرار دهد.

نحوه استفاده از این کتاب

کتاب آموزش مهارت های تفکر انتقادی شامل مجموعه ای از متون کوتاه است که به منظور ارائه فرصت های بررسی و کنکاش انتقادی طراحی شده است. معلم و بچه ها به نوبت و پشت سر هم و یا با هم متنی را می خوانند. معلم پس از ارائه فهرستی از درخواست ها و سؤالات، کودکان را در فرآیند بررسی و بحث درباره متن راهنمایی می کند. هفت حوزه تفکر انتقادی در کتاب پیش روی گنجانده شده است.

فصل اول شامل سه حوزه؛ یافتن تضادها^۱، استفاده از تجربه زندگی^۲ و چگونگی سؤال پرسیدن^۳ می باشد.

فصل دوم شامل چهار حوزه؛ تجزیه و تحلیل آگهی های تبلیغاتی^۴، انتخاب گزینه های جایگزین^۵، به چالش کشیدن ادعاها^۶ و تشخیص سوگیری^۷ است. بخش ها با توجه به درجه دشواری به ترتیب ارائه می شوند.

فصل سوم مجموعه کوچکی از دورغ های آوریل^۸ (شوخی سیزده^۹)، ترفند های کلاهبرداری^{۱۰}، داستان های ترسناک^{۱۱} و اخبار جعلی یا دروغین^{۱۲} را ارائه می دهد.

1 Finding contradictions

2 using life experience

3 Asking Questions

4 Analyzing advertisements

5 choosing alternatives

6 Challenging claims

7 Detecting bias

8 April Fools

۹ شوخی سیزده، نام مراسمی مشابه دروغ اول آوریل، در کشورهای غربی است که در این مراسم افراد از صبح تا ظهر یا حتی تا شب به دروغگویی می پردازند. بیش از شصت سال است که در ایران، شوخی سیزده نوروز از سوی چند روزنامه نگار ایرانی رواج پیدا کرده است. آغاز ماه آوریل که مصادف با روز دروغ اول آوریل است، یک روز پیش از سیزده نوروز می باشد و این همزمانی دست آویزی شد که در سیزده نوروز که ویژه جشن، شادی و نیایش برای باران و باروری زمین است، زیر نام شوخی سیزده با مردم و دیگر رسانه ها شوخی کنند.

10 Scams

11 Scare stories

12 Fake or False news

متون فصل اول و دوم تقریباً در چهار سطح از نظر دشواری درجه بندی شده اند. کودکان کوچک‌تر و کم سن و سال ممکن است نتوانند فراتر از فصل اول پیش روند و در همان سطح بمانند.

همه بچه‌ها باید از ابتدای فصل اول شروع کنند. اگر دانش‌آموزان بزرگ‌تر می‌توانند به خوبی با یکی دو متن اول در یک بخش کنار بیایند، می‌توانید به متون دشوارتر بروید. اگر بدون مشکل بخش‌های فصل اول را بگذرانند، آماده ورود به فصل دوم هستند. شما می‌توانید انتخاب کنید که در یک زمان در یک بخش کار کنید یا به طور همزمان با دو یا سه بخش مختلف آموزش دهید.

کودکان باید این فرصت را داشته باشند که تا حد امکان به بالاترین حد توانایی خود برسند. هدف این است که آن‌ها قبل از این که به مقطع متوسطه بروند، در همه ی بخش‌ها شایستگی کسب کرده باشند.

کودک‌انی که مهارت‌های سوادآموزی^۱ (خواندن و نوشتن) ضعیفی دارند ممکن است نیاز داشته باشند دو یا سه بار متن را مرور کنند. کودکانی که حافظه شنیداری کوتاه‌مدت^۲ ضعیفی دارند ممکن است نیاز داشته باشند که متون طولانی‌تر را در «بخش‌های»^۳ کوتاه دو یا سه جمله‌ای برایشان بخوانید. حافظه آن‌ها با قرار دادن متن در مقابل چشمانشان پشتیبانی و تقویت می‌شود.

چگونه آموزش را شروع کنیم

آموزش مهارت‌های تفکر انتقادی بهتر است با دو یا چند کودک در یک زمان انجام شود، زیرا بحث عامل کلیدی در نتیجه‌گیری در مورد متون مورد استفاده می‌باشد. گروهی از دانش‌آموزان را انتخاب کنید. برای شروع با گروه‌های حداکثر چهار نفره شروع کنید تا زمانی که با برنامه و الگوهای ارائه شده آشنا و سازگار شوید. تا حد امکان اعضای گروه باید از نظر سنی و توانایی مشابه باشند. در سطوح پیشرفته‌تر، برخی از متون می‌توانند مبنای بحث کل کلاس باشند.

1 literacy skills

2 short-term auditory memory

3 chunks

دو یا سه مورد از اولین متن‌ها را از یک یا چند بخش مختلف موجود در فصل نخست انتخاب کنید.

نسخه‌های کپی شده بچه‌ها را از متون انتخابی مورد نظر خود به آن‌ها تحویل بدهید. (فهرستی از متون بدون دستورات آموزشی و سؤالات در قسمت متون دانش‌آموزی ارائه شده است).

متن اول را برای بچه‌ها بخوانید. در صورت تمایل، آن‌ها می‌توانند آن را با صدای بلند چه با همراهی شما یا خودشان به تنهایی با هم بخوانند. بررسی کنید که بچه‌ها آن را فهمیده‌اند و هر کلمه ناآشنا و مبهم را برایشان توضیح دهید.

با استفاده از فهرست سؤالات و تذکرات، کودکان را در حرکت به سمت فرایند تفکر انتقادی راهنمایی کنید. در سطوح آغازین فصل اول این کار بسیار ساده است. اما در سطوح پیشرفته‌تر، به مهارت و انعطاف قابل توجهی از طرف معلم نیاز دارد. هدف این است که بچه‌ها تا آن‌جا که ممکن است سؤالات و ایده‌های خود را خلق کنند و در مورد دیدگاه‌های مختلف بحث کنند. نقش معلم تسهیل این فرآیند و پیشبرد آن در صورت لزوم است. این کار اغلب شامل ارائه‌ی یک سوال از لیست شما می‌شود، زمانی که بچه‌ها از بیان ایده‌های خود کوتاهی می‌کنند. هر متن را وقتی که بچه‌ها به یک موقعیت مورد توافق و معقول رسیدند، رها کرده و به سمت متن بعدی حرکت کنید.

درونداد معلم از بخشی به بخش دیگر متفاوت خواهد بود. در ابتدای هر بخش راهنمایی در مورد "چگونه ادامه دهید" وجود دارد.

